

۱۹۳۵ آغستوسى

بىرىنچى مەبلە

تۈركىيات مجموعىسى

استانبول دارالفنونى تۈركىيات استىقبوسى طرفىدىن نەشر ايدىلىمى

مدير:

كۈمبىلى زاده محمد فؤاد

استانبول دارالفنونىدا « تۈرك ادبىياتى تارىخى » مدرسى

استانبول — مطبعه خاسه

۱۹۳۵

۲. ولادیمیرسوف: جنکیز خان. -- ز. ژ. غرشه بین مطبعه سی. - برلین - موسقووا ۱۹۲۲. - ۱۶۰ جمنده، ۱۸۷ صفحه دن مرکب روسجه اثر.

حجماً کوچوک فقط محتویات اعتباریله زنکین اولان کتابنده، مؤلف، اون اوچنچی عصرده موغوللر ایله، جهانک برملنی ادراک ایتهدیککی اک بویوک جهانکیرلردن بری اولان موغول حکومتی مؤسسسی «جنکیزخان» حقنده بیلین بوتون معلوماتی جمع ایتشدرد. موغول تاریخی، فی الحقیقه، آنجاق «جنکیزخان» ایله باشلار. بوسیدین، بویوک فاتحک ترجمه حالی، برزمانلر، قارشیدینده دنیانک تیره دیکی جهنمدن چیمشه بکزه یه مشرکله قارشو قدرت الهیه دن بیوده یره استمداد ایتدکلری ملتک تاریخنه عائد، ایلک واک مهم بر فصل اولارق تلقی ایدیله بیلیر. جنکیز خانک مفصل ترجمه حالی نشر ایتمکی استهداف ایدن مؤلف، بونده موفق اولشدرد: واقعله استناداً برچوق مظفریات ایله توج ایدن موغول حکمدارینک حیاتی تصویر ایدهرک، «جنکیز» ک پک اوزاق برماضی یه عائد اولان اجرا آتی قارئلرک اطلاعنه عرض ایله جانلاندیرمق.

موغول تاریخنه عائد ایلک دورلر ظلمت ایچنده بولونمقده در. بونک ایچون، اون ایکنجی عصرده شمال شرقی آسیانک قارمه قاریشیق وضعیتی حقنده واضح بر فکر آلدیه ایتک قولای دکلدر. مؤلف بو وظیفه نی مکملأ ایفا ایدیور.

چین و شرقی تورکستانک شمالنده کی ساحلر، اون ایکنجی عصرده، مختلف کوچیه قبیله لر طرفندن اشغال ایدیلشیدی. بونلر موغول جنسنه منسوب اولقله برابر هنوز «موغول» اسمنی طاشیمورلردی. کوچیه و آوچی قسملرینه آیریلن بوقبیله لرک وجدان ملیسی اوزمان هنوز او یانمش دکلدی. یالکیز داها اوافق قسملره (اوموق Omuk یعنی قبیله، یاسون yasun یعنی جنسار، باجاق) آیرلش اولان بوقبیله لر داها بویوک کتله لر (اولوس ulus) حالنده برلشهرک، مستثنا قوماندانلر طرفندن دشمنلره قارشو ظفره سوق ایدیلرلردی. بوزمانده کوچیه آریستوقراسیسی واردی. دیگر کوچیه لر «قاراجو» و «بوغول» قسملرینه آیرلشلردی. اولوسلرک رؤسای «خان» عینواتی طاشیمورلردی. موغوللر، نسبة پک قوتلی اولماقله برابر، عنوان تقسیماتی خصوصنده اهمیتی حائر اولان چین تاثیرندن ماعداء «چاغامبو»، «تکین»، «بیلکه» الخ. عنوانلرنده واضحاً کورونن تیت وتورک قبیله لرینک تاثیرینه معروض ایدیلر.

مؤلف، حقلى اولارق ايران مدنيتنك موغوللر اوزرينه اولان تاثيرىنى ذكر ایدیور. برچوق منبعلره استناداً بیلورزكه ايرانده یاشایان ملئر، داها موغول حكومتك ظهورندن اول، بوكونكى موغولستان ساحهسنه دائمی برتاثير اجرا ایتكده ایدی. موغول لساننده بونك تاثيرلینهده تصادف ایدیلکده در.

اون ایکنجی عصرده موغول قبیلهلرینك آراسنده «تاتارلر» اك قوتلى بولونویورلردی. «تاتارلر»، «بویورنور» کولی اطرافنده کی اراضی به چب چوره مالک بولونویورلردی. کری قالان قبیلهلر آراسنده اك مهم اولانلری «کرایت» لرایله «نایمان» لر ایدی. «اونون» و «کدرولهن» نهرلری اطرافنده داها برچوق قبیلهلر طولاشیورلردی. بونلرک آراسنده «موغول» قبیلهسى بالخاصه تمایز ایدیوردی. حتی بوقبیلهنك رئیس «قابول»، «قان» عنوانی آلدی. دیگر مغلوب قبیلهلرک «بورجکیتلر» ه التحاقندن سوکرا «قابول» خانك منسوب اولدیغی «بورجکیت» قبیلهسنه، اولجه موجودایکن بالاخره اورتهدن غایب اولان قدرتلى «موغول» قومنى یاده وسیله اولمق اوزره «موغول» عنوانك ویریلهسى پك محتملدر. بویکی موغول حكومتی اون ایکنجی عصر اورتهلرنده چینلیرك «تسین» سلاسه تابع بولونیوردی؛ ایز براقسزین غائب اولدی. جنکیز خان ۱۱۵۵ تاریخنده «اونون» نهری جوارنده «دهلپون بولداق» حوالیسنده «قابول» خانك طورونى «یسوغای - باغاتور» عائلهسندن دنیایه کلدی. مستقبل موغول حکمدارینك حیاته عائد صحیفهلر بورادن باشلايور.

«تیموچین»ك، داخلی اغتشاشاتك مشکل وضعیتى آلتنده کچن، کنجلكنه عائد بیلدیكمز معلوماتی کچه جکز؛ مؤلفك، کنج تیموچینك شدتله طرفدارى اولدیغی کوچیه آریستوقراسیسنك، تیموچینك خصمی «جاموغا»ك ریاست ایتدیکی ده موقرات پارتی ایله اولان مجادلاتی بویوک برمهارتله تعریف ایتدیکنی قید ایتکله اکتفا ایده جکز. مؤلف بوزاده، اولاً «پروفور بارتولد» طرفندن اورتهیه قونیان و برچوق مسائلی برفرقه مجادلاتی ایله حل ایدهن نظریه یی ایضاح ایتکده در. «جاموغا»، اکثریا تصویر ایدلیدیکی کچی میمنده خانك و خائن بردشمن تاثيرینى یاپورسه ده، شوراسنى اونو تمامی زكه، موغول تاریخك ایلک دورلری حقنده اك مهم برمنبع اولان «juan-c'ao-mi-shi» داستانی، پك محتمل اولارق آریستوقراسی محافظنده ظهور ایتش اولوب بوندن دولایى طرفکیرلکله معلول اولماسی لازم کیر [زایسکی، ج ۱۰، ۱۸۹۶، ص ۱۰۷].

قان قارداشنىك اوغلنىك (آندا) پك چابوق ميدانه چىقمه سنى لاقيدانه سىرايدن «كرايت» حكمدارى «وان خان» ك قىصه كوروشلى سياستى اوزرنده، مؤلف، بحق اصرار ايدىيور. بوء «تموچين» ك كندىسنه يامش اولدىنى برچوق خدمته رغما، بوتون جنكلرده مضاعف براويون اوبنايور. بوكيفيت، جنكىز خانك كوزندن قاجميور؛ اوغلى «چوچى» ايچون جنكىز خان طرفندن واقع اولان ازدواج طلبى نك عقامتندن صوكرآ، آچىقدن آچىغه محاسده و محاربه و قوعوبو ليوركه، بومحاربده، «وان خان» حكومتى غائب ايتدىكى كى حياتى ده غائب ايدىيور.

نهايت «وان خان» ه، «نايمانلره» و «جاموغا» يه قارشو قازانىلان مظفريتدن صوكرآ، «تموچين» ۱۲۰۶ سنه سنده ايمپراطورلغه يوكسه ليور.

«جنكىز» خانك برطرف ايدىه جكى بررقىي داها قالمشدى؛ بورقيب، تيموچينك ك يوكسك مقامه ارتقاسنه معاونت ايتمكله برابر يكى ايمپراطورله كندىسنى مساوى طومتق ايستهين «شامان كهچو» ايدى. «جنكىز خان» ايلرسى كورن برسياسى اولديغىدن، يادىغى تماميله مدرك بولونيوردى. حسياتنه تبعيت ايدىهرك هيچ برايش يامازدى؛ ظن ايدلىكى كى اوقدر ظالمده دكلى؛ زيرآ، برچوق منبعاره عطفآ بىليورركه، بويوك موغول حكمدارى هرشيدن اول نفسنه شدتله حاكم بولونيوردى. موغوللرك وحشتلى ا كثر يا برطرفلى اوله رقى تصوير ايدىلكده در. «اوترار» ده جنكىز خانك هيات سفارتى قتل ايتديره ن «خوارزمشاه محمد» ك غربه دوغرى وقوعوبولان معظم محاربىه هرشيدن اول سببيت ويردىكى بر حقيقتدر. جنكىز خانه كانجه، اونك ايلك پلانى يالكىز «شرق آسيا» يى تسخير ايدرك غريده خوارزمشاهى حكمدارلقده براققدى. بوپلان، ايضاح ايتدىكمز كى، خوارزمشاه «محمد» طرفندن عقامته اوغراتىلدى. حرب دائما حريدر؛ «جنكىز» خانك ومحاربلىرىك، پك چوق بحث ايدىلن وحشتلى، دشمنلىرىك ظلملرندن هر حالده داها بويوك اولمه سا كر كدر. «جنكىز» خان، دورينك مولودى ايدى؛ مشركلرك و دوشمنلىرىك نظر نده باربار اولماسنه رغما، بعض دىن ممثللى ايله صبر و سكيت دائره سنده محاوره ايدىه بىليوردى. بويوك سردار و حكومت آدمى اولان «جنكىز»، باشقه لرىك حسيات دينيه سنى محافظه يه و بوندىن استفاده يه چالشيوردى. اونو تيمه لم كه موغوللر «سميره چى» ده مسلمانلر طرفندن خلاصكار اولارق سلاملا نيورلردى؛ بوكا سبب ايسه، اولجه خريستان اولوب بالاخره اوندىن ده دونن «نايمان» حكمدارىك اوغلى «كوجوك» ك مسلمانلرى قوتله تضيق ايمه سى كيفيتى ايدى.

«جنکیز» خان حکومت آدملری و قوماندانلری انتخابدن اکلایور، ومعینتی طایبق خصوصنده قطعاً آلدانمایوردی . اوردوسنده کی دمیر کی انضباط، حکم ایتکده کی معظم استعدادینی واضحاً کوسترمکده در .

یکی تدقیقات نتایجنه استناداً وجوده کتیریلن جنکیز خانک پارلاق قاراقته رستیقی، «ولادیمیرتسوف» ک اثرینک ک قیمتلی قسمتی تشکیل ایدیور .

مؤلف، اثری ایچون، یالکیز اسلام مورخلرینک معلوماتدن (پروفور «بارتولد» ک مساعیسنه استناداً) استفاده ایدرک، موغول منبرلری - باشلیجه Juan-cao-miši - مسئله نک، اون اوچنچی عصرده موغولستانک اتنوغرافیک احوالنه نظر آتئوری ایچون نظر دقته آلقده درک، بوکاسب، موغول تاریخلری - Sanang Setzen، «آلتان طوچی» الخ - تاریخی معلومات ایله اسکی افسانهلری یکدیگرندن تفریق ایتهدیکندن، مورخلردن زیاده خلقیاتچی لر ایچون مالزیمه یی احتوا ایتکده در .

کتابک متباقی قسمی ایسه، جنکیز خانک خاقانلغه انتخابندن وفاتنه قدر تحث ایدن تاریخی وقعهلری حکایه ایله مکده در. مؤلف، موغول تاریخنک بودورینه عائد بوتون اثرلری موشکافانه تدقیق ایدرک، امکانک اعظمیسی نسبتنده استفاده ایتشدر .

مؤلف «جنکیز» خانک حکومت تشکیلاتی پک مفصل اولارق ایضاح ایتکده در؛ مشاور و قوماندانلردن، هر بری ایچون تخصیص ایتدیکی متعدد صحیفه لرده، قیسه جه بحث ایدیلکده و هر برینک اهمیتی کوسترلمکده در . بز بومیانده بر چوق چین، مسلمان و موغول اسمارینه تصادف ایدورز؛ «جنکیزخان» قومشورلردن پک چوقشی اوکره نه چکنی بیلدیکی ایچون بو پک قابل ایضاحدر. «جنکیزخان» چین مدنیتی حکومتنه ادخال ایچون کافی درجه ده ذکایه مالکدی؛ چونکه «چین مدنیتی» یدنچی و سکزنچی عصرلرده کی معظم تورک حکومتلرینک مقدراتی ایچون نه درجه شئامتلی اولمشسه، موغول حکومتی ایچونده اودرجه ده نخوستلی اولابیلیردی. مستثنا قابلیتده تورک حکومت آدملری، بوخصوصی درپیش ایتدکلرندن، تاریخده کی مثاللری اشهاد ایدرک، «اورخون» کتابه لرندن ده آکلاشیلدینی وجهله، چین شرائط حیاتیه سنی قبول ایتمکدن ملتی تحذیر ایتدیلر .

بوسبیدن «جنکیز خان»، آریستوقراتیک پلانلری ایچون تهلیکچی موجب اولمایان «اویغور» مدنیتی ترجیح ایتدی .

جنکیز خان حکومتی تاسیس واوردو و خاصه آلاخی تشکیل ایدهرک، برنوع کوچیه حقوقی اولان قوانینی وجوده کتیردکن صوکر، - بوقانون کلیاتی وجوده کتیرمک «نایمانلر» اوزرینه الده ایدیلن ظفردن صوکر تدریجاً تعمم ایتمکه باشلایان یازی دولایسیله آرتق تحت امکانه کیرمشدی - «شرقی آسیا» ده اک قدرتلی بر حکمدار اولمشدی . بر آز اول سویله دیکمزکی، یازینک، «نایمانلر» قارشى الده ایدیلن غلبه دن صوکر تعمم ایتمه سی، جنکیز خانک همشهریلری طرفدن نایمانلردن اقتباس ایدیلمه سی دولایسیله اولمشدی . «نایمانلر» موغوللردن داها یوکسک بر درجه تکاملده بولونیورلردی .

«نسطوری» اولدقاری کی بر یازی ده مالکدیلر. موغول لسانی، جانی موغول لهجه سندن قوتلی بر صورتده آیرلمقه در؛ او حالده موغول لسانک حقیقته نایمان لسانی اولمه سی پک ممکندر.

چین ایمپراطورلغک «تسین» سلاله سنی حریده هزیمته اوغرا تمق صورتیه «شرقی آسیا» نک اک معظم حکمداری اولدقن صوکر «جنکیز خان» غربک اک زنکین و اک قدرتلی حکمدارلری ایله بوی اولچوشه بیلردی . غیرقابل اجتناب بر صورتده حربی دعوت ایدن «اوترار» فلاکتندن صوکر «خوارزمشاه» ایله مدهش بر محاربه وقوعه کلدی. «خوارزمشاه» حکومتی چوق بویوک ایدی؛ فقط «علاءالدین محمد» کرکره بان صنفی ایله و کرک قوماندانلری ایله حال منازعه ده بولوندیغندن، مملکتک وضعیت داخلیه سی پارلاق دکلدی . ملت، غیر ممنون اولق ایچون، برچوق سبیلره مالکدی. بویوک محاربه ظهور ایتدیکی زمان، «علاءالدین» دشمننه قارشى یالکز اولارق بولوندی . بر آز صوکر، اوغلنک سیاستنی تصویب ایتمین والده سی دخی خصمی طرفه کچدی . بو حرب، تاریخ متبعلرینه اثبات ایتدی که، باربارلرک وحشی سورولری پک مکمل تشکیل ایدیلش اولوب تام وقطعی برانتقام ایله دشمن اراضیسی باشدن باشه قطع ایدیوردی. خوارزمشاهک دشمنلری ده موغوللره التحاق ایتدیلر؛ بوندن دولای «جنکیزخان» ابی رهبر و مترصدلره مالکیتی حساب ایدیوردی . موغوللرک ظلم و وحشتنه کلنجه، بوخصوصده قات قات مبالغه ایدیلشدر . موغوللرک اورته آسیا مالکنده وقوعه کتیردکلری تخریباتک، بالاخره اون دردنجی عصرده داخلی مجادلات و اغتشاشات دولایسیله وقوعه کلن تخریباته نظراً پک اهمیتسز قالدینی بر حقیقت در .

غربه دوغرو وقوعبولان بو پارلاق سفردن صوکر «تاتغوت» لره اوچنجی سفر وقوع بولدی که، بواثناده «جنکیز» خان ۱۲۲۷ تاریخنده ۷۲ یاشنده اولدینی حالده وفات ایتدی،

مؤلف، «جنکیزخان» ک وارثلرینه تخصیص ایتدیکی بر مبحثده، موغول حکومتک اسباب انقراضی برر برر تعیین ایتکده در؛ جنکیز خانک خطاسی، مدینتی کوچیه حیاتی ایله توحید ایتک ایسته مه سنده ایدی. دیگر طرفدن، قبیله وحدتی تدریجاً پارچه لاتیوردی که، بو، حکومتک خرایسینی دعوت ایدیوردی.

صوک مبحثده (اون آلتی) نهایت جنکیزخانک حیات خصوصیه سی تصویر ایدیلکده در. بوا یضا حاتمزدن آ کلاشیلدینی وجهله، «ولادیمیر تسوفک» «جنکیزخان» ی انتشار ایتدکن صوکرا، «جنکیزخان» ایله زماننده کی موغوللر حقنده، علمک بوکونکی معناسیله، فوق العاده مهم و قیمتدار بر مونوغرافی به مالک اولمش اولیورزکه، بویه بر اثره پک زیاده احتیاج واردی.

صوک اولارق قید ایدلم: اثرده موضوع بحث ایدیلن مسئله لرك مفصل برلیسته سی. علاوه ایدیلش اولسه ییدی، اشبو اثر داها زیاده موفق اولمش اولاجقدی.

۵۰ . نویسنده

[آسیا مایور مجموعه سنک برنجی جلدینک ۲-۴ نجی صافی سندن احمد جمال پک طرفندن ترجمه ایدیلشدور]

لوردورویغ فورهر: رسمت یاشانک عثمانی تاریخی. - [«تورکیشه بیلیوته ک» کلیاتندن]

ناشرلری: ژورژ یاقوب و دوقتور رودولف چودی، ۲۱ نجی جلد. - لایپزیگ ۱۹۲۳

عثمانلی تاریخلری، عثمانلی دولت معظمه سنک مؤسسسی سلطان سلیمانک حقنی طانیما یورلر: «سلیمان» ک معاصر اولان منبعلر ایسه پک ناکافی اولوب، شیمدی به قدر بوتلردن آنجاق پک آزی طبع ایدیلشدور. - محی الدین (کیزه طرفندن طبع ایدیلن متن، بره سالو ۱۹۲۱؛ ۱۶ نجی عصرده قوده کس و رانتیانوس Codex Verantianus، لئون قلاویوس طرفندن آلمانجه ولاتینجه ترجمه سی نشر ایدیلشدور)، کمال پاشا زاده نک «مهاجمه» سی، «کوچوک نشانچی» رمضان زاده محمد پاشا، [۱] «آصفنامه لطفی پاشا». - بومنبلر دن آوروپا قولکسیونلرنده

[۱] استانبول طبعی، ۱۲۷۹. فلوغه ل، ملغا ویانه سرای کتبخانه سنک شرق یازمه لری فهرستنده

[نومر ۸۴۶] مؤلفک «ذاتی مصطفی» افندی اولدینی سویلیورکه، قابل ایضاح برشی دکدر. «کاتب چلبی»